

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 10. vsakega meseca.

Velja celoletno 2 gold. — polletno 1 gold.

List 1.

V Celovcu 10. januarja 1874.

Leto VI.

Materina sreča — materina boleost.

Oj, bolj bogatega pač nij sercá,
Kot materino, koje se smehljá,
Ko ljubljénca v naročji ziblje
In on se k njej sladkó nagiblje!
A siromašno njeno je sercé
In najgrenkejšé vendar so solzé,
Ki mati jih po sinu toči,
Ko — izgubljen od nje se loči.

Širina velikanska je svetá
In nedosežna brezdna so morjá,
A globokejšé še in večé
Gorjé je matérne nesreče.
Toda nezmerna kot nebó
In čista, kakor solnčno je zlató,
Radóst je matérina blaga,
Ko njena spet je duša draga! —

Lujiza Pesjakova.

Osoden kraj.

Dogodek 1848. in 49. leta.

(Ogerski spisal Moric Jókai, poslovenil L. Podgoričan.)

Sivostar magjarsk gospodar je sovražnikovemu generalu, kateri se je bil v njegovej hiši vstanovil, priredil veliko gostijo.

Vsled njegove zahteve je z njim vred tudi družina kratkočasila se okrog domače mize.

Generalu nasproti je sedéla krasna, rudečkasta devica čverstih lic, životno veselih očij in rudečih ustén. Prava podoba najčvrstejšé mladosti je bila to! Ali vendar — njé mladostno vnenjost je kalila senca neke neutajljive boleosti.

To je bila sivostarega gospodarja vnuka, ki je bila iz sosednega T. . . . o zeló neugodnej priliki prišla obiskat ga: hotéla se je ogniti vojske, pa je bila zašla na borišče.

Ema je bilo ime tej krasnej, rudečkastej devi.

Čem menj se je mala krasotica ozirala okrog sebe, s tem večó močjó so bliski vá-njo plamikalí iz ognjenih očij samovoljnih vojščakov.

Ali je vino bilo krivo ali pa ogenj v devinih očeh — ko je blizu bil konec pojedine, vsa družčina se je čutila, da je malo omóčena.

Prišlo je na versto mnogo napitnic, med njimi so bile tudi take, da je celó sivostari gospodar zverníl kozarec vina.

Pili so vojski na srečen konec, miru na vspeh, kralju na zdravje, na zdravje generalom, vojaštvu in krasnej devici.

Vse sovraštvó je vojščakom zginilo iz persij, a ker so bili spoznali, da stari hišni gospodar rad iz ptujih ust sliši glas ogerskih besed, — berž je vsak zbral vse besede, kolikor jih je kateri bil vjel tam pa tam, in govorčili so na splošno kratkočasje, — a borili so se vmés z najsmušnejšimi težavami.

Napósled dvigne general svoj kozarec in napije:

„Na slavo našemú orožju! Naj bode neodbitno, kakoršné so moje krasné sosedé oči, — zmagovito, kakor je zmagoslaven njé pogled, — žareče, kakoršné je njenih lic cvetje, — krepko živo, kakoršné je vse njé bitje!“

Ema dvigne svoj cvetni perstek in vsklikne:

„Danes živa, jutri červiva, dragi gospod general!“

„Menda vendar nečete še umreti, ljuba gospodičina, kaj?“ —

„Ko bi znala, da vašim besedam ugodí osoda,“ — odgovorí devica, „rajša bi umerla danes, nego jutri.“

Ta odgovor je generala neprijetno zadel, zasuknil je besedo na drug predmet. Po gostiji vstane, kratko poslovi se od gospodarja — in še tisti večer je glavni stan premaknil v sosedni kraj.

* * *

Tri dni kasnejše je vojska prenočevala v Bivovaci. Vneji pod milim nebom so zakurili ognje. Noč je bila meglena, merzla, meseca januarja. Vojščak je moral biti v orožji.

Na čokih (kolih), ki so bili zabiti v zemljo, stali so zvezani konji do céla v opravi; konjiki so poleg njih ležali na golih, skoro kakor kamen — zmrzlih tleh.

Pod nekim zeló luknjastim šatorom je rudolična markitanka vojščakom prodajala žganje in vino. Pisana množica ulancev in oklepnikov se je gnjela okrog kolibe — dvokolesne šajterge, za katero je zagorela ciganka vojščakom — vsakemu posebej za krajcar z roke prorokovala bodočnost.

Malo po malo se je več in več vojščakov zbralo okrog njé; čudovito prorokovanje potepinske ciganke je markitanki delalo velik dobiček.

General je ta trenutja, spremljan od svojih pribočnikov, ogledaval straže, kar mu, ko je mimo prijezdil, na uha prileti veseli hrum, kateri je glasnejše in glasnejše prodiral dalje o tihej noči.

General svojim ljudem nij rad razkalil nobenega veselja. Oberne svojega konja in ustavi se pred šatorom.

Ko povpraša, kaj je, odgovoré mu, da neka ciganka vojščakom vedežuje.

Poznal je ta ljud užé davno; migne čaralnici, naj se približa.

„Stara čaralnica, prorokuj tem-le gospodom tù. Naprej!“

„Oh, gospodom še nikoli nijsem prorokovala, le revnim ljudem vedežujem.“

„Začni, stara šembilja, ali pa te moj konjski bič otiplje po petah.“

„Nu, pa bodi, a da se mi ne bode godilo, kakor se mi je poslednjič, ko so me gospodje pretepli.“

„Nikar se ne boj, čaralnica! Pogledi tega-le gospoda roko!“

Pervi pribočnik potegne rokavico z roke in nastavi jo ciganki. Baba jame v svojej cigansčini godernjati: „Če bodeš se modro vél, utegneš stotnik kedaj postati.“

Pribočnik se jej lepo zahvali za srečo in verže ciganki nekov srebern denar.

Potlej jej roko poda neki oča šesterih otrok.

„Ti se kmalu oženiš in dobodeš lepega otroka.“

„Oča se posmeje in naredí prostor tretjemu, kateri je slučajno bil štabni zdravnik, močan, teršat moški.

Ciganki prav nič nij bilo do tega, kar povedeževala mu je, da pomori še mnogo ljudij.

„Zdaj je resnico povedala,“ — nasmeje se general, „a dej, čaralnica, zdaj meni povedežuješ. Čitaj mi z roke, ali o bodočej vojski zmorem ali ne.“

Po teh besedah jej nastavi roko.

Ciganka prime njegovo desnico v svoji suhi roci, bliskne mu kmalu v oči, kmalu na dlan, napósled dvigne suhi, okoščeli kazalec in opomni:

„Dokler se merliči na pokopališči tvojim topom ne postavijo po robi, tako dolgo se nikar ne boj, nihče te ne zmore.“

General s smehom sprejme ta vedeževalni poklon, vedeževalki verže nekoliko zlatov in s svojim spremstvom vred odjezdi jako dobrovoljen. Megla je skrila njih žive obraze.

Stražni ognji so rudečkasto goreli in videli se skozi megleni nočni zavoj — in okrog in okrog v daljavi so malo po malo pojemali stražni klici: „Kedo je? — Patrola! — Naprej!“

* * *

Drugega dné o poludné pridejo junaci te vojske pred T....

General je na svojem kostanjevci načeloval svojej glavnej vojski. Ne daleč od T. na levi strani vélike ceste čepí na majhnem, okroglem griči nekova kapela.

Menda je užé staro zidanje to. Začernélo zidovje in posebna zidava priča, da nastavnik, ki je zidal to kapelo, nij rodil se tega stoletja.

V stolpu te kapele gnejzdi neštevilno mnogo golobov; v njeno rako se dajó pokopavati posestniki tiste okolice; to cerkvico le redko obiskujejo ljudje.

Ko je general in njegovo spremstvo jezdilo mimo kapele in ko so T.... stolpi vidnejši in vidnejši bili skozi ginljivo meglo, nenadoma zagledajo daleč sezajóčo množico ljudij, ki so se po časi bolj in bolj bližali jim.

General kmalu začuje nekov pretergane glasove otožnega, žalostnega petja, in med ljudsko množico zagleda šest gorečih plamenic.

Napósled njegovo oko zapazi belo rakvo... Pogreb! „Oh, bedarija!“ — vsikrikne general serdito zbog

tega kobnega (nesrečnega) snitka in enemu izmed pribočnikov ukaže, naj povpraša, zakaj je sprevod na tem poti.

Pribočnik prinese odgovor, da je pogreb na tem poti zató, ker hoté merliča pokopati v kapeli.

General jezen jezdi dalje. Čem bliže so bili žalovalni, otožni glasovi, tem neprijetniše je bilo njegovo čutje.

Bojni vlak se umakne po žalostnej dolžnosti opravičenej množici. General ustavi svojega konja in čaka, da sprevod odide mimo.

Prikažejo se pevci — z žalovalnimi, z dolgimi glasovi so opevali smert in njenega Gospoda.

Približa se duhovščina v priprostih, dolgih talarjih, za duhovščino pride spremljajoče ljudstvo, pridejo plameničarji — a nikomur vojščaki nijso bili na mari. Te trenutke je vsakdo sklonjeno imel glavo v pričo Gospoda življenja in smerti.

Sredi sprevoda so nesli belo rakvo. Na pokrovu je počival mirtov venec.

Na enej strani rakve so iz zlatih žrebljčev bile nabite besede: „19 let stara“.

Na enej strani pa je čitalo se mertvičino ime, katerega nij mogel general videti s svojega prostora.

Za rakvo so šli sorodniki, žalostno oblečeni od verha do tal. Med njimi je general videl obraze, kateri so se mu zdéli, da je jih užé videl nekdé, pa tudi njim zdaj nij bil na mari.

Ko sprevod odide naprej, general nekega zaostalega človeka z ostrim glasom povpraša:

„Koga spremljajo?“ —

„Neko krasno, mlado devico. Včeraj je bila še živa, zdrava je bila, rudeča, kakor kaka cvetica, danes je mrtva in nesó jo v jamo.“

„Kako je jej ime?“ —

„Ema B...i. Bog daj siroti večni mir!“

Generala hud mrzaz pretresne.

Tista krasna, rudečkasta devica, katerej je predvčeraj nasproti sedel; katerej je nazdravil in ki je opomnila: „Danes živa, jutri červiva!“

Ha! ko bi ga osoda zadela, ko bi njegove zmage slava ne bila bliskotnejša, nego je to trenutje tega deviškega merliča oko? —

„Osodna misel!“ — vsiklikne vojaški poveljnik serdito, konja pošegače z ostrogama in zdirja dalje — tih in neserčan.

Jedva besedo je spregovoril vès dan.

„Danes živa, jutri červiva!“ — šepnil je več potov močno zamišljen.

* * *

Noč je bila vstala.

General je sam sedel in čul v svojej sobi, pred njim je zemljevid bil razgernjen, njegova roka je počivala na njem, oči so se mudile v daljavi — in duh nij bil z njim vred v sobi navzočen.

Danes živa, jutri červiva!

A ko so njegove misli blodile po daljini, zmérom so mu o tem na um prihajale te besede.

Zmérom se mu je kazalo to obličje. Kmalu je bilo živo veselo, smehljivo, kmalu pa blede, merzlo in nemo.

Po vsem tem se spomni na zmago, na kervavo zmago pogubonosnih bojev, na velikost ubežne slave, njegovej duši so jeli vshajati obrazi bodočih zmagovalcev, bliščobni, z lavorom ovenčani obrazi, razmetana, razsekana kerdela in v železje vkovani sovražniki pred slavolokom.

Videla je njegova duša, kako so zmagoslavno vihrali prapori, — videla je zmaganelega vraga ubežna kerdela, — slišala vpitje: hura! hura! ki se je razle-

galo iz gerl njegovih zmagujočih batalijonov, — videl dobro premišljenega črteža sad, a po vsem tem je nenadoma, ubežnej senci enako, množino njegovih vzorov prešinila misel:

„Danes živa, jutri červiva!“

Napósled serdit vstane, dáde si osedlanega konja pripeljati in z nekolikimi spremniki vred odjezdi na ogled navadnih, ponočnih prednjih straž.

Perva straža je bila onostran kapele; ko general zdirja mimo nje, zagleda zapuščeno, z mahom porastlo zidovje in nekaj posebnega je čutil v sebi.

Spomnil se je, da njegova mlada sosedica o gostiji v njej pokopana leži. Generala vsak pot o tej misli prošine nekova nenavadna groza. Njegova termasta, krepka natora se jame vpirati tej strahosti.

Sklenil je, da jo zaduši.

Takoj je enega svojih pribočnikov poslal k cerkvencu, da mu ukaže, naj prinese ključe, zato da pojde v kapelo in rako, in naj prižge plamenice.

Po nekolikem časi pride cerkvenec, pameten, star možak, in odpre vrata, ki so visela na zarijevalih tečajih in mergodila; prižgali so plamenice, ki so jih bili popustili pogrebci, nekoliko spremnikov je z njimi svetilo naprej — in stopijo v kapelo.

Kapela je znotraj bila ozka, temna in prazna. Stene so vse bile preprežene s pajčevino, starost je užé davno bila počernila oltar in klopi, tudi zmalano podobo v oltarji, le svetniku okrog glave je še blisketal svitel, zlat obroček.

Okna so robili svinčeni krozi, vsa kapelica je bila polna navadne cerkvene zatuhlosti, kakoršna je po dolgo zapertih zidinah.

Stopnicam v stolpu je manjkalo dosti desek; v stolp celó cerkvenec nikoli nij šel, le verv je visela od zvonov. Samo preširni otroci so časi k zvonu zlezli, zato da so lovili mlade golobe.

Ob levej strani pri oltarji je slonela velika ploša iz mramora, gosto popisana z latinskimi čerkami in zeló počeckana.

Ostrogi ste čudno peli in odmevali po pustotnem, žalostnem svetišču — in plapolajoči svit plamenic je delal igrajoče sence na zidu.

Cerkvenec jame nenavadnim gospodom razkazovati znamenitosti po kapeli, ali general ga vstavi:

„Naj je tako, kakor je, ne bomo ogledavali starinskih zakladov, rajši idimo v rako, da poslednjo čest dámo včeraj pokopanej.“

„Jaz sem menil,“ — opomni skromni cerkvenec, „gospoda generala bi zanimal začetek tega svetišča in da bi zvedeli, kako je ime tistemu, čegar mertve kosti so prvega pokopali tu.“

„Ta človek meni, da smo učenjaki,“ — opomni general in oberne se v enega svojih spremnikov. Gnal je cerkvenca naprej in šaljivo vsliknil: „Ali nijsmo prišli le-sem zato, da bi se znanili s svetniki in svetimi ostanki, naprej, prijatelj, naprej!“

Odpró se pogrebne oboka lepa križevata vrata, plamenice zginó za ovinke zviti kamenenih stopnic — in malo po malo je vsled prodirajoče svetlobe ginila gosta tema podzemskega bivališča. Ali da-si so gorele tri, štiri plamenice, vendar se nič nij moglo razločno videti od konca do konca.

Na obeh straneh so bile ozke dolbline, po katerih so stale rake; v vsakej se je videl spominek z imenom tam trohnočega pokojnika, — spominek, odičen s plemskim gerbom in z drugo lepoto.

Pred eno izmed rakev so videli še nov kamenen spominek.

Na njem je bil večnega spanja angelj, imel je navzdol obrnjeno plamenico — in venec iz maka je objemal mu glavo.

V stalo je priprosto bilo vsekano: Ema B....i.

„Uboga devica,“ — opomni general z občutnim glasom — in zdelo se mu je, kakor bi pokojnej pred rakvo bila premaknila se raz serce mu tista mora, ki je doslé preganjala ga, in kakor bi bil te trenutke zapustil ga strah, vernil se na svoje ležišče, ter odšel počivat.

„Idimo dalje!“ — reče svojemu spremstvu, ko se mu o pogledu na zadnji konec podzemskega grobišča zazdí, da vidi tam, da se blišče njegovega imena zlate čerke. —

Osupel stopi bliže. „Plamenico le-sem!“ — zavpije.

Stal je pred njim visok mertvašk spominek: užé pokvarjena piramida, počivajoča na štirih železnih krog-ljah. Verhi njé je ležal lev, prostreljen s pšico, levu pred nogami pa je bil z lavorjem ovenčan meč.

Na prednjej strani je človek lahko čital sedem velikih zlatih čerk, iz katerih je bilo generalovo ime, na zrezljanem dvojnem ščitu pa je lesketal gerb njegove rodovine.

„Kaj je to?“ — povpraša zavzet cerkvenca.

„Neki praded gospoda generala počiva pod tem kamenom.“

„Ali eden mojih pradedov? — Kako je zašel le-sem? Šaj mi bivamo v drugi deželi!“

„Ubili so ga tu-le pred poludrugim stoletjem o nekej hudej vojski.“

„Ali tu-le, na tem mestu?“ —

„Na tem-le mestu.“

„S kom pa se je tepel tukaj?“

„S Frančiškom Rakóczy-jem II.“

„Ali je zmogel?“ —

„Tepen je bil.“

„To nij mogoče.“

„Na tem mestu, kder general leži pokopan, sozidali so na spomin kapelico.“

„Kako pa veste to?“ —

„Iz mramora ploša razodevlje vse to. Če račite, gospod general, lahko čitate sami.“

General in njegovi spremniki odidejo v kapelo — in posrečilo se jim je, da so v slabih šestomernih latinskih granesih popisano dogodbo čitali po zastarelih pismenih, ki so vekovitili spomin na vojevodo, kateri je bil tu poginil v boji s Kuruci.

„Rés je to. Na tem mestu je eden mojih pradedov poginil. Veselilo bi me, da nijsem zvedel tega dogodka, ker tudi jaz se hočem v tem kraju boriti. Huda napoved, zeló osodnja slutnja!“

„Rimljan bi bil o takej napovedi vernil se sè svojo vojsko,“ — opomni eden spremnikov.

„Jaz pa nalašč odločujem ta kraj. Če zmorem, dádem v drugo plošo iz mramora vsekati, da je sto in petdeset let kasneje otepenega unuk osvetil se njegovej osodi; če pa ne, če poginem, naj bodo samo letnico na spominku promenili — pa bode moja nagrobница.“

* * *

Še pred jutranjim svitom drugega dné generala izbudé s poročilom, sovražnikove prednje straže — da se užé vidi.

„Na katerej strani?“ — povpraša.

„Na poti od K...“

*

„Tako naj se tujakaje pošlje močna ogledna četa s polovico baterije!“

General je hitel in potrebne priprave preskerbel — a nij bilo dolgo časa, pa je z napovedane strani slišal germeče topove! Dejte, na konje!“

Ves vesel šine na sedlo in oddirja s svojim bojaželnim spremstvom tujakaje, kder je slišal topove. Čutil je, da je s smodnim dimom napolnjeni zrak bojni zrak; kobni strahovi so se razpersili o prvem grozečem bojnem gromu in plašni zalezli za svoje merzle rakve in za zidovje z mahom bogatega svetišča.

Megla je bila nenavadno gosta. Jedva sto korakov se je videlo daleč.

Le časi pa časi je pokazal, kdé so, blisknoč, rudeč plamen, po katerem se je vselej zaslišal grom.

„Naši verlo kurijo,“ — opomni general in dirjal je tija, kder so topovi germeli.

Baterije polovica je krepko delala.

Na nekem — tri do štiri sto korakov dalekem griči je bilo terdokorno po robu postavilo se torišče raztresenih strelcev. Streljali so v baterijo.

„No, kako se branijo ti virači? Ali ne utekajo?“ — povpraša general.

Vprašani raketnik (feuerwerker) jeznega obraza in od samega smodnika čern odgovori:

„Stojé kakor skale, gospod general!“

General vzame v roci svoj daljnogled — in kolikor je bilo o gosti megli mogoče videti, spozná, da visoki, ravni vrazi na griči, na svojem borišči, stojé termoglavo in nepremakljivo.

„Morate s kartačami streljati, to bode izdatnejše.“

Nekoliko je popadalo teh terdokornežev, poderle so jih goste olovnice. Drugi pa so stali, kakor skale.

„Za gričem — gotovo je kaka baterija skrita za njim. Oddelek konjikov naj jih zajme; eden batalijonov pa naj jih napade spredaj, da bodo med dvema ognjema.“

Berzo se je uresničil ukaz. Nekoliko minot kasnejše je general slišal svojih napadajočih vojščakov hura. Videl jih je, kako so zmagovalno derli na grič. Nenadoma pa se vstavijo, upitje hura preneha, glasna kletvina se začuje, vojska se obrne in po časi vrača.

„Kaj se jim je pripetilo?“ —

Načelnik pehotnega batalijona in konjiške trume vodnik se mu bližata in hudo se kregata, a ko prideta do baterije, oba jameta pričkatí se s topniškim načelnikom.

„Kaj pa je? — Kaj se je pripetilo? Zakaj ste se vernili?“ — povpraševal je general, ki je do čela bila minola ga hladnokernost.

„Za vraga vendar! Nič nij drugega, nego — da smo pol ure naskakovali luteransko pokopališče!“

Da-si je bil general razkačen, vendar nij mogel drugače, nego da se je glasno zasmijal.

„Mari so ti tam gori leseni ljudje?“ —

Vprašanec je klel, kakor Turek, in grozno rotíl se, da živa duša nij še nikoli videla takih mertvaških spominkov, ki imajo glave in trupla — in ki so o megletem vremenu do čela podobni vojščakom.

To trenotje generala prošine ledovit strah. Oterpnel mu je smeh na obrazi. Kaj je bilo to? —

Drugič so mu strahovi grozno pretresnili dušo in telo.

Spomnil se je na cigansko čaralnico, — na njé prokovanje:

„Dokler se merliči na pokopališču tvojim topom ne postavijo po robu, tako dolgo se nikar ne boj, nihče te ne zmore.“

A mertvaškega torišča bivalci so malo popreje pol ure dolgo borili se z ognjem njegovih topov.

* * *

Ta trenotek iz strani zagermé topovi.

Daleč sezajoče vpitje oznanja, da je sovražni tabor zajel levo generalovo krilo.

Uro kasnejše je boj bil splošen.

Ves dan je le slepa sreča vodila vojsko.

Sovražnika se nijsta videla tako dolgo, dokler se nijsta drug drugemu približala na polovico strelne daljave, in mnogo potov se je pripetilo, da so čete tiste vojske streljale se, ali pa, da so menili, da je sovražnik njihovec, ter so sklepali se z njim.

Jaderniki nijso mogli nahajati odločenih postaj in skoro vselej so tudi zgubili pot nazaj.

Zbog množnih zmotnjav in razpertij nijso bile mogoče nikakoršne „kombinacije“. Megla je bila gosto in neprozorno razgernila se po borišči, kakor bi bil kak duh spustil se na zemljo in svoje izvoljeno ljudstvo varoval večje sovražnikove moči.

O neke neprilike je sam vodja bil v največji nevarnosti. Truma husarjev je jedva sto stopinj daleč mimo njega divjala, ko je sam s svojim glavnim spremstvom bil na strani na poti! Ko bi ga bili konjiki zagledali, pa bi bil sam in njegovi spremniki jedva zajetju ubežali, ali pa celó ne.

Napósled nikder več nij bilo mogoče vzdržati skupnega vojskovanja. Povsodi je zmóčenost kazila vse. Razsežne trume nijso mogle zediniti se na svojem odločenem torišči. Vsak je osamel bojeval: ta je napredoval, ta nazadoval, razločeni batalijonje so zašli v navskrižni ogenj.

Tri dni je trajala bitka. Tretjega dné je vreme bilo nekoliko jasnejše. Vojski ste se sešli na ledu zmerzle reke; tu so topli se napósled besno in odločno. Ledeno poveršje reci je bilo rudeče vsled prelite kervi, nebo pa žareče vsled strašnega plamena po zažganih vaseh.

General je moral verniti se in umakniti zmago-slavnemu vragu z borišča.

Pred poludrugim stoletjem je njegov praded bil tepen in ubit, a prav v tem kraji v enakem boji je unuk ta čas nesrečno končal vojsko.

Božič.

(Koroška národna pesem iz podjunske doline; zapisal J. Huter.)

Štu dovsem gre an mihen fant,

Ki mu se lopo svéti gvant.

Je lopo pjav, je bil vesév,

No je mene gor budiv,

Kakor bi moj angeljc bil:

„Le vstani, le vstani prelubi moj brat!

„Pojdi z mano v Betlehem.

„Tam je détece rojeno,

„V jaselce je položeno.

„Okole štaljce pa snéžej leží,

„Per špranjicah noter pa véterc bučí,

„Te déte pa v jaselceh mivo ječí,

„Ki je stvarnik vséh lidi.“

Najdražje božično darilo.

(Poslovenil Št. K.)

I.

Srečno došel, sveti večer! Eno celo dolgo leto smo težko na te čakali, na zadnje si nas zopet obiskal, tukaj si. Bog bodi zahvaljen! Oh, da bi pač tako kratek ne bil, da bi se mogli dalje veseliti rudečih jabelk, zlato-rumenih orehov in pa lepih igračic, na božjem drevcu visečih! — toda zastoj, ti prideš, pa koj odideš, da se k letu vnovič prikažeš s svojimi lepimi božičnimi darili.

* * *

„No, ljubi moji otroci! zadosti ste danes z orehi igrali, zadosti ste se veselili; zberite se okoli mene, hočem vam povedati lepo povest. Uže davno sem vam jo obljubil povedati, pa počakati sem hotel do svetega večera.“ Tako je govoril sedemdesetleten starček svojim otrokom in vnukom, ki so se bili okoli božjega drevca zbrali.

„Poslušajmo, poslušajmo!“ so veselo zavpili otroci, in so okoli starega očeta stopili.

Starček pa prižge svojo kratko lulo, ter jim začne tako le praviti:

Blizo šestdeset let je od tega, da je prebival v neki vasi star učitelj. Bog mu bodi milostiv! Staro in mlado, vsi v tisti okolici, so poznali dobrega Andreja; boljšega človeka, boljšega učitelja, kakor je bil on, ni nobeden poznal. Stanoval je zraven cerkve v majhni snažni hiši srečen in zadovoljen s svojim stanom. Eno slabost je imel, pil je prerad vino, in ko je bil dobre volje, je vse oddal; če je bilo treba, še svojo srajco.

Vsaka reč terpi samo do smrti: tako je tudi dobrodušnost Andrejeva s smertjo njegovo konec vzela. Zaprtil je ženo vdovo in pa petletnega otroka, malega Peterčka. Njegova zvesta tovaršica, dobra mati, ga je iz serca objokovala in mu slovesen pogreb napravila, kolikor je mogoče v mali vasi.

Drugi dan za pogrebom, ko še niso bile posušene solze za rajnkim Andrejem, prišel je Jud v hišo k žalostni vdovi, in ji je brez ovinkov naravnost rekel, da jo kar iz hiše zapodi, ker je hiša njegova.

Žena se ustraši, žaluje, roke lomi, vpije, si ruva lase, ali vse nič ne pomaga; Jud ji hladnokrvno pomoli pismo, pod katerim je bilo ime rajnkega učitelja podpisano, in v katerem pismu je stalo, da je rajnki za nekega drugega poročstvo prevzel.

Tri dni zaporedoma je bil zdaj velik šunder v sicer tihi hiši. Ljudje so ven in noter hodili skozi odperete duri, krepki nosači so pohišje vdove Marijane eno za drugim ven nosili; sosedne žene pa so v tropah postajale ter si pravile, da se premoženje rajnkega učitelja po očitni dražbi prodaja.

Dve sobi, v katerih eni je žalostna vdova jokala, ste bili tako polni ljudi, da skoraj ni bilo notri prestati; tam je bil tudi stari Mišel, največji prijatelj rajnkega, in da si je bil siromak, vendar si je prizadeval na vso moč, eno ali drugo reč iz Judovih rok za majhno ceno dobiti. Mali Peterček se je veselil tega nenavadnega šundra v hiši, in je med Mišelovimi nogami sredi kupcev stal, ter z bistrim svojim očesom vse ogledoval in v svoji nedolžnosti ponavljal besede klicavčeve: „Kdo da več? ali ne da nobeden več?“

Stari Mišel s solznimi očmi milo pogleda na nedolžnega otroka, mu pogladi s svojimi rokami kodraste lasce, in mu reče, naj gre ven na borjač igrat.

Otrok uboga, gre na borjač, najde ondi svojo tovaršico, županovo Pepico, prime jo koj za ročico, in ji pravi: Pojdiva v hlev k rumenčku in liski. — Gresta noter v hlev, pa tu ne najdeti več ne telet, ne rumenčka, ne liske.

Otroka zgrabi žalost, začne se mu dozdevati, kaj utegne tolik šunder v hiši pomeniti: hitro teče k svoji mami. „Mama!“ ji pravi s solzami v očeh, — „kje je rumenček, kje liska?“ Ali mati, namesti da bi mu odgovorila, začne na glas stokati, pritisne otroka na svoje persi in oba, mati in sinček javkata, da bi se kamenu smilila.

„Oh, kako srečen si ti, Peterček!“ je stokala — „da ne moreš še spoznati popolnoma najine nesreče. Nocoj nama bo morebiti uže pod milim nebom prenočiti. Usmiljeni Bog! kam pojdem z ubogim, nedolžnim otrokom?“

„Ne skerbite za to, uboga žena!“ ji pravi ondi blizo neki glas — „dokler živi stari Mišel. Jaz ne bi zaslužil, da me solnce obseva, ako bi pustil ženo dobrega prijatelja, mojega Andreja lakote poginiti, dokler imam še skorjo kruha v svoji bajti.“

„Lepa hvala, Mišel!“ — mu odverne vdova žalostno, „da imate tako dobro serce, saj ste nam bili vselej tudi dober prijatelj — toda vi ste tudi v velikem uboštvu. Zato pravim, lepa hvala vam za dobro serce, ne nalagajte si še novih skerbi!“

„Hvalo mi bodele pozneje vedela, ko vam bo kolikor koli pomagano,“ reče ji Mišel z odličnim glasom. — „K meni pojdeti oba, in pri tem ostane!“

In tako se je tudi zgodilo. Mišel ju je pod streho vzel, in zvesto skerbela za otroka in za vdovo, ktera mu je bila za to dokaj hvaležna. Marijana je skerbela za navadna domača opravila, mali Peterček pa se je vsaki dan lepo igral z županovo Pepico na borjači zapuščene hiše.

Pepica je bila lepo in pametno dekle. Oče, mati, in tudi kuma so jo imenovali prezalo dekle. Imela je dve očesi, ki ste se svetili kakor iskre v temi; in kedar je kaki vetrice na nje belo ličice popihal, bila je lepo rudeča, kakor roža.

Uže samo to bi bilo dovolj bilo, da jo je Peterček rad videl. On je bil le malo starši, kakor ona, in ne dolgo potem je začel tudi v šolo hoditi, kjer se je tako dobro obnašal, da je bil med prvimi. Pa pri tem ni pozabil na svojo Pepico; neko sočutje, ali kakor z gerško besedo pravimo, neka simpatija ga je vedno na dvorišče županove hiše gnala.

Pepica mu je bila tudi dobra, in vsaki dan mu je kaj dala, ali kaki ostanek od svojega kosila, ali pa, če ni drugega imela, kako cvetličico. Ali Pepičin brat, sirovi Andrejček, ga ni rad videl, in Peterček je imel od njega marsikako prestat. Večkrat je hotel z Andrejčkom igrati, ali pa mu pomagati vence plesti, ali Andrejček mu je koj rekel: Poberi se, ti capin!

Peterček je vse to za voljo Pepice poterpežljivo prenašal, ali kaksenkrat se je tudi ugrel, tako da mu je z enako mero vernil. Enkrat sta si prišla v neki reči navkriž. Ker sta bila oba vroče kervi, sta se zgrabila, in Peterček je Andrejčka tako po nosu lopnil, da mu je začela kri teči. Andrejček žalostno zavpije, njegova mati prileti iz kuhinje z gerčasto palico. Peterček pa, ki je bil lahkih nožic, spusti se v tek in jo srečno odnese. Od tistega časa si ni več upal na županovo dvorišče igrati priti; pa vendar je vsaki dan cele ure čepel za plotom.

dvorišča, da je gledal, kaj Pepica dela, kako igra s cveticami ali pa s svojo punčico.

„Peterček“ — pravi nekega dne, bila je nedelja po poldanski službi božji, k njemu stari Mibel — „pojdi sem, imam ti nekaj reči.“

Peterček nekako žalostno bližje stopi.

„Poslušaj!“ — pri ti besedi pogleda nenavadno resno starega Mihela. — „Meni ni treba razlagati, kako smo siromašni; ti si že zadosti star, da zamoreš to sam spoznati. Jaz in tvoja mati sva sklenila, da te dava h kakemu mojstru, da se kakega rokodelstva naučiš.“

Te besede so Peterčka popolnoma pobile.

„Ali oba sva te misli, da pri vsem tem doma ostaneš, ali vsaj tu v naši vasi. Kovač je pripravljen te sprejeti, da se pri njem izučiš in postaneš kovač. Ali ti je to po misli?“

Te besede so Peterčka zopet razvedrile, tako da je čversto odgovoril:

„Bog vam plati, oče! za vašo skerb. Dobro se hočem obnašati, da bo moj novi gospodar z menoj zadovoljen.“

Stari Mibel se je nasmehnil, zarudelo lice fanteku poljubil, pa djal: „O, jaz sem vedel, da si berdak, dragi Peterček!“

V taki mali vasic, kjer je vsaka malenkost dovolj, da vse od nje govori, so drugi dan tudi koj vsi vedeli, da gre sin vdove rajnkega učitelja se kovača učiti.

II.

Nočem vam praviti, kaj se je Peterčku in Pepici godilo vsa tista leta, ko se je Peterček še učil kovaštva; to so reči, ki nobenega ne zanimajo, in se tedaj tudi lahko pozabijo. Preskočimo tedaj ves tisti čas, in tu pridemo do let, v katerih se je nekdanji Peterček spremenil v berhkega mladenčca Petra, mlada Pepica pa je postala zala deklina Pepa, taka, da bi bila mogla osrečiti vsakršnega ženina.

Bilo je neko pustno nedeljo popoldne. Na nebu so se valili gosti sivi oblaki tako proti zapadu, kakor da bi hotli nad vasico vso svojo jezo izpustiti.

V kerčmi se je slišala godba: mladenči v praznični obleki in na pol dorasle deklice, lepo praznično nališpane, stojé pred vratmi in radovedno noter gledajo v kerčmo, kjer je vse polno ljudi. V zgornji veliki sobi je ples.

Povsod so pust veselo praznovali, samo v eni hiši je bilo tiho, kjer je stari Mibel stanoval; sedeli so za gorko pečjo Mibel, Marijana, pa berhki mladi kovač Peter.

„Jaz ne vem, zakaj za njo postopaš“ — začne Mibel, in se oberne proti zamišljenemu Petru — „ker vendar veš, da župan tako visoko svoj nos nosi, kakor da bi bil iz zlatá.“

„Kaj hočem, ker jo ljubim, in sicer njo samo, in ne bene druge na svetu.“

Mibel stisne pleči, Marijana pa ogleduje lepe podobe v zgodbah sv. pisma.

„Kaj ti to pomaga, da jo ljubiš... ako je ona že drugemu obljubljena. Ona ni tebe vredna.“

Peter žalosten z glavo pomaja.

„Naka, oče Mibel! Pepa me ima rada, to vem dobro; ako pa le Štefana vzame, stori to zoper svojo voljo, ker jo oče k temu sili... Ali to vem, da ne bo srečna... Naka iz te ženitve ne bo nič!“ — nevoljno glas povzdigne, vzame klobuk in gre naravnost v kerčmo, kjer je bil ples.

Ravno je Pepa s Štefanom plesala, v obraz zarudela, oči so se ji lesketale in pot ji je stal na čelu.

„Dobro se razveseljuje“ — si misli Peter in gleda

pazno na vse Pepine stopinje. Stopi bližje, in ko ga ona zagleda, še bolj zarudi.

„Ali bi plesala enkrat z menoj?“ jo vpraša Peter. „Dà!“ odgovori Pepa, ali tako tiho, da jo je komaj slišal.

Godci jo vrežejo; Petru je bilo, kakor da bi mu serce počiti hotlo.

Ne zaméri mi,“ ji pravi, „da sem se prederznil še enkrat s teboj plesati, predno... Nu, vsaj tega ne bi bil nikoli verjel.“

„Kaj govoriš?“ — ga vpraša dekle s pobešenimi očmi.

„Ali misliš, da ne vem vsega? da še kake tri tedne, pa se omožiš... Oj, Pepica, Pepica! moraš vedeti, da bo to za-me smertni udarec.“

Petrov glas se je tresel, ko je to govoril, tako da se je še ona bati začela.

„Kaj ti je, da zdaj tako čudno govoriš? Ako sem ž njim plesala, nisem še s tim rekla, da ga vzamem... Ali pazi, te prosim, govôri manj, glej, moj brat Andrej gleda sèm, in posluša vse najine besede; uže tako ti nasprotuje, ne jezi ga še bolj.“

„Maram za tvojega brata, ko s teboj plešem!“

Pri ti priči je Andrej bližje stopil in napuhnjeno zavpil na Pepo: „Zadosti si za danes plesala, pojdi domú. Tega ne morem terpeti, da se vedno pogovarjaš z umazanim kovačem.“

Dekle se je treslo ko šiba; Peter pa je uže mislil, ali bi svojo pest vzdignil, in jo dal ošabnemu Andreju prav živo občutiti, da bi vedel, kako zna umazani kovač s pestjo udariti.

„Kaj si rekel?“ — ga vpraša s tresočim glasom.

Ali Andrej, namesti da bi mu odgovoril, ga zaničljivo meri od pet do glave.

„Zahvali Boga, da si Pepin brat, sicer bi ti čepinjo razbil“ — pravi Peter razgret in odide.

Zunaj je merzel veter pihal, kar je Petru prav dobro délo, in sneg je pod njegovimi nogami škripal. On gre le naprej, premišljuje to, kar se je ravno bilo zgodilo, in tako pride do konec mirne ulice, ktero je blede luna obsevala. Pa na enkrat postojí, ko zagleda luč v nasprotni hiši. Dolgo gleda proti oknu, iz kterega mu luč nasproti sveti.

Nogé so ga bile nehoté blizo županove hiše prinesle.

Na klop pred nasprotno hišo se vsede in gleda dolgo gor, od koder je luč zagledal.

„To je njena soba“ — je djal — „to je njena senca,“ ktera mu je zdaj pa zdaj na kaki trenutek luč zakrivala. „Kaj neki zdaj dela? od koga in na koga neki zdaj misli?“

Pa pobesi glavo, ki jo s svojo roko podpira in se zamisli.

„Ako bi vedel“ — tako premišljuje na dalje — „da smem se nadjati, in da se ne motim; ako bi za gotovo vedel, da me zares ljubi, tedaj ne bi maral, naj svet govori, karkoli hoče... Govoriti moram ž njo, še danes, naj se tudi svet podere; naj mi očitno in naravnost pové pri čem sem. Ako mi da nevoljen odgovori, podam se koj jutre po širokem svetu.“

Tu se vzdigne in se varno bliža županovi hiši, skoči čez plot, in kmalo je na dvorišči. To mu ni bilo težko, ker je tod vsaki kot dobro poznal, saj je še kot otrok pogostoma tam igral.

Kuhinja je bila po naključbi odperta; Peter stopi skozi vrata, in v malo trenutkih je stal pred osupnjeno Pepo s svojimi bistrimi očmi, s svojimi nemirnimi mislimi, s svojo odločnostjo.

„Za božjo voljo, Peter! kaj iščeš tako pozno tukaj? — Ako te najde kdo tukaj, moj brat, ali pa oče, o ti moj Bog!“

„Tvoj oče spi, tvoj brat pa je še v kerčmi, nič se njega ne boj. Sicer te nečem dolgo nadlegovati. Samo to želim, Pepa! zvedeti od tebe, ali me ljubiš, ali ne; ali vzameš Štefana, ali ne? — Oh, Pepica! ako mislim na najina srečna otroška leta in na sedanost . . .“

„To ni pervikrat, Peter!“ — mu nemirno dekletko odgovori — „da ti povem, da ne ljubim nobenega družega, kakor le tebe samega . . . Bodi s tem zadovoljen in odidi, beži, podvizaj . . . Jezus Marija! moj brat je zdaj vrata odperl, on je tu . . . hitro, hitro!“

„Jaz vidim, Pepica! da me nimaš rada — odgovori Peter žalosten, — ako bi me količkaj ljubila, tedaj ne bi me od sebe podila, temveč bi pred celim svetom očitno pokazala svojo ljubezen do mene . . .“

„Za božjo voljo, ako ti je najina sreča, ako ti je moje dobro ime drago, odstopi!“

„Dobro, tedaj grem.“

Pred kuhinjo se je slišalo naglo stopati; Peter je poznal Andreja po hoji, ubežati mu ni bilo več mogoče, kakor le gori pod streho na kaščo. Spravi se tedaj hitro na kaščo.

„Kje je umazani kovač?“ — zakriči Andrej ves togoten sestri — „jaz sem ga videl, ko je na dvorišče prišel; ali čakaj, danes ti hočem pokazati, kaj se pravi laziti za mojo sestro, čepinjo ti razbijem.“ Tako govori, in zaničljivo okoli po majhni sobi vse preiskuje. Ko ga pa ne najde, teče ven iz sobe, in na ves glas vpije: „Tatovi, tatovi!“

Posli na pol zaspani skočijo na noge, oboroženi s palicami in iščejo po celi hiši tatú. Ko so uže vse preiskali, gredo še na kaščo, in tam najdejo Petra zad za pšeničnim kupom.

„Aj ti spaka!“ — zavpije Andrej ves togoten . . . „Le povej, da si nam ti ne zdavno tiste štiri žaklje pšenice ukradel, kateri so nam z naše kašče zmanjkali, ali pa te udarim koj po glavi, da se zgrudiš pred menoj!“

„No, no, Andrej!“ — ga tolaži Peter, — „jaz sem tat.“

Andrej vesel, da je Petra zasačil, ga zgrabi in zmagovalno doli med ljudi pripelje, ki so se bili med tem sošli.

Peter ni nič več spregovoril, tudi se ni nič nasproti stavil, ko so mu roke zvezali, in je tiho in mirno v ječo šel, kamor so ga drugi dan odpeljali.

Marijana pa je vila roké in svoje lase v žalosti si ruvala. Vaščani pa so se čudili in pravili: „Kdo bi bil to mislil!“

III.

Spet je bilo na sveti večer. Solnce je žalostno kukalo izmed tanjših oblakov na zemljo, s snegom pokrito. Posamezne snežene muhe so kakor jančki v puščavi od čede ločeni po merzlem zraku sem ter tje letale, ako niso po naključju naleteli na zimsko obleko nekega posameznega popotnika, pred čegar nogami je zmerznjeni sneg pokal.

Ta popotnik je bil mlad človek, ali njegovo obličje je bilo tako blede, da bi bil človek mislil, da je bolnik, ki je uže blizu groba — ako ne bi spričevali njegovi krepki koraki, njegova povzdignjena glava in njegove žive lesketajoče oči, da je še zdrav in čvrst. Urno je stopal — čemur se sicer ni bilo čuditi, ker je bilo sila merzlo, pa tudi še kaj družega ga je menda gnalo, da

se je podvizal, kakor moremo spoznati iz nekih besed, ktere je sam pri sebi gredé izgovoril.

Na zadnje vidim zopet zvonik naše domače cerkve. Oh, moj Bog! kako mi dobro dé, da pridem nazaj v kraj, kjer sem se rodil, in kjer . . . Saj bi bil gotovo umrl, ako bi bil dalje ostal v luknji . . . Kako se bo zdaj veselila . . . da! hvaležna mi bo zato, kar sem zanjo prestal. Rešil sem njeno dobro ime, da ni mogel nobeden nič slabega o njej misliti. Pač se bosta veselila tudi stari Mihel in moja dobra mati, kedar bosta zvedela, da nisem tat!

Če vam tudi ne povém, spoznate uže iz teh besed, da popotnik, ki je te besede govoril, ni bil nobeden drugi, kakor Peter. Celó leto je bil v ječi zapert, in ko se je med tem pravi tat našel, bil je Peter za nedolžnega spoznan in iz ječe izpuščen.

Dobra Marijana in pa stari Mihel sta merzle, oterpnjene ude Petru ogrevala, ga objemala in poljubovala, ter samega veselja se jokala, da imata zopet dobrega Petra doma. — Oh to veselje jim je vsem trem terpljenje enega celega dolžnega leta obilno nadomestilo.

Marijana mu je jokaje pripovedovala, da so gospod župnik preteklo nedeljo s prižnice očitno oznanili vsem njegovo nedolžnost, in da mu je po tem takem poverjeno njegovo dobro ime.

Ko se je zvečer stemnilo, odprejo se duri, in noter stopijo gospod župnik, objamejo Petra in mu rečejo, da je berhek mladeneč. Na zadnje pa povabijo vse tri, naj pridejo z njimi v farovž, da bodo sveti večer pri njih obhajali.

„Tam bodo nocoj tudi županovi“ — pristavijo. Peter ni mogel skriti pri teh besedah svojega veselja. V zahvalo poljubi gospod župniku roko, in tako se podajo vsi trije v farovž.

Bogato obložena miza in cela županova družina je na nje čakala. Na sredi mize je stalo lepo božje drevce, in sto malih svečic je gorelo na njem, sredi kterih ste se dve serci gibali.

Po kratki molitvi stopijo župnik k božjemu drevcu in tako-le govorijo:

„Novorojeni Jezusček je vsakemu izmed nas kaki dar prinesel, in nam vsem skupej je prinesel tudi to veselje, da si ti, Peter! srečno zopet domú prišel; vama dvema pa, Peter in Pepa! Vidva sta si zvestobo eden drugemu obljubila, in do zdaj pošteno ohranila, bodita tedaj srečna! . . . Nadejam se, oče župan! da nimate nič zoper to?“

Župan se zadovoljno nasmehne, gospodu župniku roko poljubi, in solze veselja so mu očen igrale.

Jaz pa — kakor ste gotovo že zapaziti mogli, da sem jaz sam ta Peter, od kterega sem vam do zdaj govoril — sem bil neskončno srečen v posestvu tega najdražega božičnega darila.

Kervavljenje in kakó se ustavlja.

(Spisal Dr. —ž.—.)

Brez kervi je smert in ustavljanje kervne izgube je za človeka tako važno, tako imenitno, da bi v celaj zdravovedi ne vedel imenovati boljšega vspešnejšega pomočka proti smertnej nevarnosti, kakor kervavečemu ustaviti kri ob pravem času. Ustavljanje kervi je tako rekoč podlaga ali temelj cele kirurgije, to je vednosti, ki uči zdravljenje ran in zunajnih bolezni, a življenje

ohranjuje na kervavih bojiščih tisočerm hrabrim vojakom, kateri bi brez imenovane pomoči zapadli gotovej smerti. Zato so obračali pozornost na le-tó rešilno ravnanje že stari Greci in Rimljani, da celó Indijci in drugi starodavni narodi, ter visoko čislali moče, zvedene v tej umetnosti. Bili so jim močje polni skrivnosti, imajočji v oblasti nenavadne, nadnaravne moči, ter sloveli kakor čudodelniki in čarobniki. In še dan danes so se obdržale med prostim ljudstvom podobne misli o osebah, ki umejo utažiti kervavljenje. Njim pripisujejo nadnaravne, čudodelne moči, čeravno cela ta umetnost ne obsega nobene čudeža, nobene nadnaravne lastnosti; tako mogočno deluje na človeško priprosto misel ta očevdna pomoč v največej nesreči, v najhujšej nevarnosti. To je pač človeška slabost, in žalibog rabijo le-té slabosti vedé ali nevedé v sleparijo marsikteri laživrači in babure, ki hočejo ustaviti hudo kervavljenje z vražami in mermranjem čudnih, od njih samih neumljivih besedi in glasov. Odbij čepek iz sodú, polnega vlage, na primer vina, mermraj in razklinjaj pri tem kakorkoli hočeš, vlaga bode tekla neprenehoma, ne brigaje se tvojih nespametnih in praznih copernij: ravno tako se bode godilo tudi pri kervavljenju iz odperete znatne žile.

Ker se skoraj vsaki lahko nauči kri ustaviti vsaj za potrebo, dokler poklican zdravnik ne pride, zategadelj hočem kratkoma razložiti in opisati najpotrebnejše dejanje in ravnanje v takej nesreči.

Najpoprej je tu treba vedeti, da je kri človeškega telesa zaperta v sercu in v cevih, žile imenovanih, ki kri iz serca in zopet nazaj k sercu vodijo. Res je, kjerkoli prideš z nožem do živega, povsod se ti bode pokazala kapljica rudeče vlage, to pa prihaja iz tega, da bivajo žilice povsod po vseh udih in njihovih delih, toraj tudi povsod njih obsežek, redivna rudeča kapljica. Kedarkoli se je toraj našla kri zunaj žil in žilic v našem telesu, vsakokrat je bilo to samo tedaj, kedar je kervna cev pretergana bila iz vzroka ali zunanega ali vnotranjega: na izgled pri mertvudu, bolezn, ktera človeku nagloma smert nanese, se preterga v možganih kaka žilica in kri se razdeva skozi luknjico po rahlih delih možganov, dokler človek smert ne stori ali ne preneha kervavljenje samo od sebe.

Razun serca in žil se toraj kri nikjer v našem zdravem telesu ne sme nahajati. Kri je dalje v neprestanem begu ali teku po sercu in žilah; navstane kjerkoli na njenih orodjih kaka rana ali luknja, tam bode ven derla, dokler se ne ustavi sama od sebe ali po človeškej roci.

To pretakanje se godi z veliko hitrostjo, serce je njegovo središče; iz njega paha kri neprestano v žile, v njih zaperta prehodi vse ude in dele celega telesa, a teče zopet nazaj v imenovano središče. Ker to čudovito, do zadnjega izdihljeja terpeče potovanje kervi v mislih lahko primerjamo potovanju v kolobaru, čeravno naše teló ni noben kolobar, ga bomo zato imenovali kolotok kervi, da se krajše izrazimo in vendar dobro razumimo. Tukaj se mora dalje še pristaviti, delj popolnosti, da imamo dvojni kolotok kervi, namreč veliki in mali kolotok. Potovanje kervi iz leve plati serca v žilah po celem životu in nazaj v desno plat serca se imenuje veliki, iz desne plati v žilah skoz pljuča v levo plat pa mali kolotok.

Človeško serce kakor središče celega, to je dvojnega kolotoka kervi se po tem takem deli na dve plati, na levo bolj debelo in močno in na desno bolj slabo plat, ktereje je menj moči treba, da poganja svoj kervavi obsežek po žilah kratko pot skoz pljuča v levo stran serca. Samó po sebi se razumi, da ste obé plati votli, sicer bi

se kri v njih nahajati ne mogla; vsaka plat ima celó dve votlini, eno gornjo in eno doljno. V gornje votlini piteka kri po končanem kolotoku ter pada po svojej teži v dolnje votlini; iz gornje votline vede toraj mala, ozka luknjica v doljno v obéh platih serca.

Tu v dolnjih votlinah bi kri zastajala, pa serce ima čudovito lastnost ter se vsake minute skerči sedemdeset-, osemdesetkrat, včasih še večkrat, kar zmanjša posebno dolnje votlini takó, da njih kervavi obsežek vsakokrat pahne z veliko močjo v žile, ki vedejo iz imenovanih votlin, in nastopi svoje vedno enako potovanje. Da kri po končanem kerčenju iz žil nazaj v doljno zopet razširjeno votlino ne pade, temu branijo posebne naprave, zaklopnice imenovane, ki se migoma zaprejo, kedar se dolnja votlina širiti in kri iz gornje piti začne. Tudi v luknji med gornjo in doljno votlino se nahajajo zaklopnice, ktere storé, dokler so zdrave, da kri nikdar nazaj ne teče, ampak v enomer v omenjenem kolobaru naprej. Kedar so imenovane zaklopnice pohabljenе, natergane ali prikrajšane, da ne zapirajo dobro, da teče kri tudi nazaj, tedaj navstane ena neozdravljivih bolezn pod imenom „organična hiba v sercu“, včasih tudi persna vodenica imenovana, ktera človeka gotovo pod zemljo spravi.

To neprestano kerčenje in širjenje serčnih votlin je glavna pričina pretakanja kervi po človeškem telesu in se imenuje serčno bitje ali tripanje serca. Tu so ure, ki neprenehano nabijajo, dokler človek zadnjega izdih ne izpusti. To neprestano nabijanje in klovanje v persih je tako glasno, da ga sliši lahko vsaki, ki se potruji položiti svoje uho sosedu malo pod levo persno bradvico. Zvuk „tik, tak,“ kakor pri urah, mu bode na uho zvonel.

Drugo orodje kervnega kolotoka so žile, kakor je bilo vže omenjeno. Tudi žile imajo nekaj posebnih lastnosti, ktere hočem v kratkem razložiti. Tiste žilne cevi, ktere vedejo kri iz serca naprej po telesnih delih, so bolj debelih in terdih sten, kakor pa one, po kterih se kervna vlaga nazaj v serce pretaka. Perve se imenujejo ciplje ali bijoče žile (arterie), ker ravnočasno s sercem nekako gibanje kažejo, ktero se s perstom lahko in razločno otiple, druge pa kervne žile ali kervnice (vene), ki ne kažejo nobenega bijenja ter se delj tega ne dajo otipati. Na te lastnosti žil se je nam treba ozirati pri ustavljanju kervavljenja. Konečno je treba vedeti, da je kri v levej plati serca in po bijočih žilah velikega kolotoka drugača, kakor pa v desnej plati serca in po žilah kervnicah tega kolotoka: prva je svitlo rudeča, druga pa črnkasto rudeča, ktera postane še le na zraku bolj svitla. Zdravniki imenujejo prvo arterielno in drugo venosno kri.

Ker so enkrat razložene vse poglavitne lastnosti celega kolotoka kervi, ne bode odveč, če ga še enkrat omenim. Svito rudeča kri se potiskuje iz leve dolnje votline po serčnem bijenju v bijočo žilo, ki se čedalje od serca v temveč žil in žilic deli, ktere se lahko s perstom otipajo in se zadnjič po celem životu, bi rekel, v mrežice vlosodrobnih vejic razpredejo.

Na potu skoz imenovane najdrobnejše, vlasem podobne žilice (capillares) postaja kri čedalje bolj otemna, črnkasto rudeča in prehaja v kervne žile, ki so nepretergano nadaljevanje vlnskih žilic in vedejo venosno kri nazaj v serce in sicer v desno gornjo votlino.

Tu pada kri v doljno desno votlino, iz katere se porine po kerčenju v veliko žilo plučnico, ki se zopet deli na svojem potu v neštivilne male komaj vidne vejice, ktere prepežajo zračne mehurčke pljuč.

V teh drobnih plučnih žilicah kri zopet svitla postane, ker je prišla z zrakom v posredno dotiko in pri-

teče nazadnje v četrirh večih žilah v levo plat serca, kjer se je kolotok začel.

Iz tega je razvidno, da kri na svojej poti dvakrat svojo barvo spreminja. V vlnah žilicah po životnih delih postaja namreč otemna, črnkasto rudeča, dalje pije in jemlje nepotrebne zračne tvarine, posebno ogljeno kislino, iz živih telesnih delov ali organov, in v malih žilicah, katere objemajo kakor mrežice zračne mehurčke pljuč, postaja svitlo rudeča ali arterielna in oddaja tam vdihanemu zraku popred nabrano ogeljno kislino v zamen za kislec, sostaven del našega izduha, brez katerega bi se človeško življenje še za minoto ne zamoglo ohraniti.

(Konec prihodnjič.)

Kurent in človek.

(Posnel Merovčkov Prostoslav.)

Kurent*) in človek se nikakor nista mogla pobotati, kdo naj gospoduje na zemlji. Človek ni hotel Kurentu priznati gospodarstva, niti Kurent človeku. — Človek je bil tedaj močan in velik. Necega dne se snideta s Kurentom. Kurent pravi: „Hajdi, skusiva se; kateri naju je močnejši, oni naj gospoduje na zemlji; kateri naju preskoči široko morje, oni bodi gospodar zemlji in vsemu na njej; menim, dosta boljše je, kot ta puščava.“ „Dobro,“ pravi človek, „skusiva se.“ Kurent prizidigne svojo haljino, pa skoči črez morje, a vendar si nogi nekoliko omoči. Jame človeka zasmehovati; a človek se ne zmeni dosti za to; zaleti se, pa preskoči morje, kot bi bilo potoček. Ni si niti prizidignil haljine, niti se omočil.

„Te uže imam,“ pravi človek, „lej ti si si omočil nogi, jaz pa ne.“ „Naj bo, zdaj si mi bil kos,“ pravi Kurent, „tvoja je zemlja in vse na njej, tvoje je morje, in kar je za morjem. A vendar to še ni vse; nekaj je še nad nama, nekaj pod nama. Skusiva še enkrat, kateri je močnejši.“ Gre k nekej votlini, pa treskne z nogo, da je zagromelo tako silno, kakor bi bila strela udarila. Votlina se razčesne in videlo se je globoko, globoko do tod, kjer imajo kače svoja ležišča. Zdaj treskne pa človek, tako, da se je zemlja v osereži zazibala; se silnim svojim udarcem je bil zemljo prekal do tod, kjer teče čisto zlato; kače so popadale v globino, ter se utopile v zlatej reci.

„Tudi to je tvoje,“ pravi Kurent, „a še v tretje me moraš prekositi, če hočeš biti moj car. Glej na tej gori, ki presega oblake, in steza do božje mize, sedi petelin, ki čuva božjo hrano. Streliva pušico v višino; čegar pušica bode letela više, oni je močnejši, njegova je zemlja, njegovo, kar je pod njo, njegovo kar nad njo.“ Kurent streli in pušica je letela osem dni, predno je padla na zemljo. Zdajci zgrabi tudi človek za lok; devet dni ni bilo pušice nazaj; še le deseti dan pade na zemljo, in na njej je bil napičen božjo hrano čuvajoči petelin. „Ti si tedaj car,“ pravi zviti Kurent, „klanjam se ti, kakor se spodobi podložnemu.“ A človek je bil dober; pobrati se s Kurentom, potem pa odide radovaje se svojega carstva.

Kurentu je zelo merzelo, da ga je bil človek osramotil. Sklene vjeti ga z zvižajo, kajti prevedel je, da je močnejši od njega. „Zelo močan si res,“ pravi pri sebi, „a menim, da tudi zelo neumen; nekaj sem si iz-

misli in to ti naklonim v dar.“ — Gre in ožme tertó in iz nje se je jelo cediti čisto rudeče vino. „To naj ti bode v dar! Pa kje si?“ Rekoč odide iskat človeka. Najde ga na zemlji, na drugej strani za morjem. Jedel je ravno močnik. „Kaj delaš gospod?“ prasa Kurent. „Močnik sem si bil naredil iz bele pšenice in rudečega sadja; zdaj ga jem in vodo pijem.“ „Ubogi gospod! svet vladaš, pa moraš piti vodo. Daj mi svojo kupo in dam ti pijače, katero ti je napravil tvoj najvernejši sluga.“

Človek se je dal premotiti, vzel kupo z rudečim vinom, ter jo izpil. „Hvala ti, brate! Ti si sicer dober, a pijača tvoja ni dosti vredna.“

Kurent se skremži in tiho odide. Vedno premišlja, kako bi prevaril človeka. Zopet ožme tertó, zopet je vrelo rudeče vino iz nje. Kurent nameša va-nj cepteca, kateri raste le o mesečnem svitu in ki je vilam v hrano. Potem poišče človeka. Najde ga globoko v zemlji, tam kjer čisto zlato teče. „Kaj delaš gospod?“ „Tkam si zlato košuljo; a jako sem se utrudil, zelo sem žejen; a žalibože nimam vode, do verha zemlje pa je celih sedem let hoda.“ „Lehko ti služim; tu imaš čašo vina; zlato solnčice ni nikdar obevalo boljšega.“ Človek se zopet da pogovoriti, vzame čašo in jo izprazni. „Hvala ti, Kurent! Dober si ti, pa tvoja pijača je tudi dobra.“ Voljan je bil Kurent mu v novo natočiti, a človek ni hotel, bil je pameten in zmeren po prirodi.

Kurent se namerda in odide, da si kaj boljšega izmisli. V tretje ožme tertó, in hujše je curelo vino iz nje, a tudi to pot ni ostalo nepokvarjeno in čisto. Hudobni Kurent vzame pušico, prereže si žilo, pa postavi kupo, da mu je črna kri kapala v vino. Potem se odpravi iskat človeka. Najde ga na visokej gori pri božjej mizi; jedel je ravno pečenko, ki pa ni bila za-nj, temveč za boga pečena. „Kaj pa počenjaš, gospod?“ pravi Kurent začuden in vesel, vidé da je človek hudo grešil. „Tu sedim, pa jem pečenino; a zelo se mi mudi, kajti bojim se, da pride bog in me trešči v globočino.“ „Nikar se ne boj! Kako ti diši pečenka?“ „Izverstna bi bila, a strašansko je terda, da jo komaj požiram.“ „Lehko ti pomorem,“ pravi Kurent, „tu je vino, ne dobiš tacega nikjer, ni v nebesih, ni na zemlji, — samo pri meni.“

V tretje se da človek prevariti v svojo nesrečo. „Hvala ti, Kurent! Ti si dober, a pijača tvoja je še boljše. Nalij mi še enkrat, kakor se spodobi pokornemu slugi.“ — Kurent nalije; — človeku se skali oko, skali se mu pamet. Ne misli več, da je pri božjej mizi in se še dalje mudi. — Kmalu pride bog, pa najde človeka pri mizi spečega; prepričavši se, da mu je pojedel pečenko, se razserdi, pa ga trešči z gore. — Mnogo, mnogo let je človek pol mertev ležal na zemlji. Ko zopet okrevá, ni bil več tako močan: ni mogel niti čez morje niti v zemljino globino, niti k božjej mizi.

Tako si je Kurent prisvojil gospodarstvo zemlje in čez človeka. Ljudje so od tedaj vedno majhni in slabotni.

Drobtine.

(Spisal Fr. Jaroslav.)

Slava kreposti.

Dné 5. novembra 1744. l. zbrali so se stanovi kraljevine Poljske v Grodnem, da zaradi nekih važnih der-

*) Kurent je bil visoko božanstvo poganskih Slovencev.

žavnih zadev zborujejo. Poslanec Vilne poprosi proti običaju, naj se mu dovoli govoriti, in ko vsi omolknejo, prične tako-lo: „Vi vidite in slišite tu, — koga? — Izdajalca domovine! Jez, Vilcevski sem to! Tuja vlada me je podkupila s 3000 zlatov, da naj učinim, da se ta državni zbor ne obderži. 350 zlatov tega plačila imam že v razbojniških rokah.“ Tu zastane glas skesanemu poslancu, solze se vlivajo po njegovem licu, grešno mošnje z zlatimi novci dvigne kviško, ter z junaško odvažnostjo verže jo na tla sredi osupnenega zbora. Sveta tihota vlada, omamljivo začudenje in nikdar prej ne čuteni vtisek je gospodoval v zbornici, ki je naposled z radostnim navdušenjem zaklicala: „Naj živi Vilcevski! Naj živi domovina!“

Človeška slabost ponižuje in osramotuje, a ne samo to, nego tudi ožlahnuje, če se od kesanja prebujena s ponovljeno močjo vrača na zapuščeno stezo dolžnosti in časti.

Laž.

Čuvaj se laži kakor strupa gadjega! Kedaj pa kedaj se hoče dogoditi, da ti bode laž za kakov časek morebiti pomogla; ali znaj, da ti hoče pozneje za mesec, za leto in še več dni škode napraviti. — Če se laž s škerlatom ali beraškim plaščem ogerne, ali če se ona z brezsravnim svojim licem tudi samemu belemu dnevu protivi, ali v najtemnejšo noč se skrije, — kedar žarek istine ali resnice posveti, mora se tudi najdebelejše njeno ogrinjalo spremeniti v najtanjšo pletenje, in kdor se pod njim meni svetu skriti, kmalu stoji pred vsemi ljudmi v sramotnej goloti na ogled.

Napredek.

Vsak dan vidimo, kako ljudje živahno nastojajo in se neutrudno trudijo, da svoj predstavljeni cilj čim berže dosežejo. Eden gleda, kako bi žep napolnil in svoj imetek pomnožil, ko drug noč in dan ves nepokojen premišljuje, kako bi kakovo čast ali bogato dostojnost mogel pridobiti. Ta zbira z neutrudnim trudom blago znanosti in nastoja, da svojega duha obogati, ko uni za ljubeznijo in prijateljstvom leta, hlepeni in gine. A malo je jih, ki se prizadevajo za čudoredno obogatjenje in poboljšanje, malo je jih, ki se izprašujejo, ali so postali zlahtnejši in ljubeznjivejši, ali so napredovali v umetnosti, kako je treba sam sebe spoznati in premagovati, ter ljubiti pravico in resnico.

Ljudje napredujejo v telesnem in umnem razvitku, zakaj bi tudi ne v čudorednem? Ljudje se učijo in uče, kako se morejo življi zmoči, oni sami pa so mnogo potov robovi svojih najmanjših čud; ljudje spoznavajo in uče spoznavati zakone narave, pa zablajo spoznavati sami sebe. Ljudje prihajajo razumnejši, — a mnogi tudi nesrečnejši.

Černi princ.

(Po Stacke-ju priredil J. Steklasa.)

V 14. stoletju, za kralja angleškega Eduarda III. in francoskega Filipa VI. so se porodile med tema vladarjema dolgotrajne in kervave vojske, katerim je bil povod ta, da si je prisvajal Eduard III. francosko krono. Z malimi prenehljivi trajali so ti boji čez eno celo stoletje (1339—1453). Pod Eduardom III. so Angleži več-

krat slavno zmagali Francoze, posebno pa se je skazoval v teh vojskah sin Eduardov, imenovan černi princ.

Leta 1346. je stopil Eduard III. s svojim sinom, ki je bil takrat 15 let star, v Normandiji na suho. Dežela je bila brez brambe, in brez zapreke so Angleži vzeli celo versto mest. Naplenili so velik plen ter paleči z njim priderli pred Pariz, ki dozdej že stoletja ni videl nobenega zunanega sovražnika. Zdajci pa se približa Filip VI. z mogočno armado, tako da se mora Eduard verniti; ne brez težav je dospel blizu do Crecy-a, kjer se utabori. On je imel samo 34.000 mož, Filip pa se je bližal s 100.000 vojaki, ter je bil pripravljen, bodi si za zmago ali pa za smert. Ko se je njegova vojska dobro okrepčala in klečé Boga za zmago molila, navduševal je on svoje ter mirno pričakoval napada. Francozi, utrujeni od dolzega pota, silili so vse eno na jaderni naskok in Filip je popustil njihovem naganjanju. Pervi so zgrabili genuški strelci, ki so bili prednja vojska; ali oni niso bili kos v bojnej zvedenosti angleškimi strelcem. Ko so se ti začeli umikati, zapové Filip svojim vitezem, da naj proderejo skoz bežeče; ali sila strelce in med njimi tudi kroglice iz pušek so je pomedle. Na čelu angleških viteзов udari potem princ Eduard na sovražnika; v kratkem se vname hud boj. V tej bitki je imel princ Eduard črn štít, ter so ga odslej zavoljo tega črnega princa imenovali. Zdajci zabrede princ v tako veliko nevarnost, da je hitel glasnik h kralju Eduardu, ki je blizu na holmu stal, ter ga za pomoč prosil. „Je-li moj sin s konja veržen, ranjen ali mervet?“ vpraša kralj, in ko mu je glasnik odgovoril, da ne, pravi dalje: „Tedaj tudi ne bo prišla nobena pomoč. Dečko naj si danes ostroge zasluži; ako Bog dá, bode slava tega dneva njegova ostala.“ Ta odgovor je navdušil princa in njegove vojnike na nov upor, in zmaga je bila dobljena. Francozi, katerih je ostalo preko 30.000 na bojišču, so v največem neredu pobegnili. Kralj Eduard hiti k svojemu sinu ter ga objame z besedami: „Moj hrabri sin, ti si se viteški obnašal ter se krone vrednega pokazal.“ Sin pa je pokleknil ter sprosnil od svojega očeta blagoslov. V tej bitki je tudi pal od roke prinčeve stari, slepi češki kralj Janez, kterega so morali štirje vitezi v največji bojni šum peljati. Njegov ures na čeladi in glasilko: „Jaz služim!“ prideržal si je princ Eduard za gerb in od takrat so ga vsi principi nosili. Ko je Filip v Pariz bežal, začel je kralj Eduard oblegati terdnjavo Calais, ki se je po hudem odboju predala in čez 200 let v angleških rokah ostala. —

Leta 1350 umre Filip VI.; ali boj je trajal skoraj neprestano do njegove smerti. Pod njegovim naslednikom, Janezom Dobrim, pa se je začela vojska s ponovljeno silo. Na čelu male čete se je podal černi princ iz Bordeaux-a proti Loiri, kjer je zvedel, da se je kralj Janez Dobri z veliko vojsko proti njemu vzdignil. On je sklenil verniti se; ali njegov nasprotnik mu je pot zaperl, ga dohitel pri Maupertuis, nedaleko od Poitiers-a ter ga prisilil na boj leta 1356. Eduard je imel proti 40.000 sovražnikom samo 8000 mož postaviti. Da bi se stiske rešil, ponudil je Francozom najugodnejše ponudbe; ali Janezovo zaupanje na svojo vojsko bilo je tako veliko, da ni hotel nič o tem slišati, razun ako se černi princ in sto njegovih najimenitnejših viteзов kot vjetniki njemu stavijo. Tako sramotno zahtevanje je mladi princ zaverigel z nevoljo, in francoska prevzetnost je bila kaznovana z izidom sledeče bitke. Francozi so bili namreč popolnoma potolčeni, in že se je razkropila skoraj cela vojska, ko se je kralj Janez na bojišču še vedno boril. Sè svojo balto vse okoli sebe pobijaje, ni dolgo slišal

klica onih, ki so mu vikali, da naj se podá; še le ko je bil ranjen in čisto spéhan je zahteval, da ga nesejo pred črnega princa. Ta ga pa ni sprejel z oholostjo zmagovalca, nego s ponižnostjo in zmernostjo, kar ga še bolj povišuje, nego njegova slavna zmaga. Med večerjo, katero je dal v šotoru napraviti, stal je on za kraljevim stolom ter ni sam nič jedel. Ko ga je ta nagovoril, da naj se vsede, odgovoril mu je princ, da on dobro vé, kakšno spoštovanje je dolžan podložnik svojemu gospodu. Po doveršeni vojski se je vernil princ na Angleško, ter je imel drugo leto slovesen vhod s svojim vjetnikom kraljem Janezom. Kralj francoski je jahal pri tej priložnosti bojnega belca s krasno jezdnjo pripravo, Eduard pa je zasel samo neko kluso brez vsakršnega odlikovanja. Vendar ga niso zaradi tega opazovalci zgrešili, nego vsi so junaka Crecijskega in Poiterskega glasno pozdravljali. V Westminstersej dvorani je sedel kralj angleški na svojem prestolju; pri vstopu Janezovem je vstal, ga objel ter peljal k slovesnej pojedini.

Leta 1360 so sklenili mir, v katerem se je kralj Janez zavezal med drugimi pogodbami, da bode plačal za svoj odkup tri milijone v zlatu. Za toliko časa pa, da se ta svota nabere, morata njegova dva sina za poroka na Angleško iti. Po petletnej oddaljenosti se verne Janez v svojo kraljevino. Ko je pa pobegnil eden njegovih sinov iz Calaisa, kjer je bil za poroka, podal se je kralj, da bode mož beseda, zopet na Angleško, kjer je v kratkem umrl (1364). Njegovo truplo je bilo s slovesnim spremstvom na Francosko poslano in v St. Denisu pokopano.

Umna izbiralka.

(Spisal Z. S. R.)

Ni dolgo tega, ko je v nekem mestu živel bogatinec, ki je imel krasno hčerko. Dan na dan je mnogo snubačev prihajalo k njej, toda ona sklene skusiti, kateri med obilnim številom jo resnično ljubi in je je vreden. Kaj toraj stori! Zapre se v svojo sobo in zapové poslom, naj rečejo, ako jo pride kdo obiskat, da je bolna, da ne more nikogar sprejeti. Vsak dan snubači hodijo popraševati ali je gospodičini kaj bolje, toda posli jih vedno odvracujejo rekoč, da še nihče ne sme k bolnici.

Kmalu jih je bila zaostala polovica. Malokteri so še hodili popraševati po stanju bolnice. A tudi iz tega malega števila hoče gospodična izbrati pravega.

Misli namreč sama pri sebi: „Kdor me resnično ljubi, ta ne bo odjenjal, dokler me ne dobi v zakon; če me pa nihče ne ljubi, mi je tudi prav, kajti bolje je, da ostanem neomožena, nego da vzamem takega, ki bi me ne ljubil in le zavoljo mojega premoženja stopil z menoj v zakon — tak bi mi vse življenje pregrenil.“

Zmisli si čudno — a dobro reč. Nekega dne zapové poslom, da naj majhnemu številu njenih častilcev naznanijo tako-le: „Hiša je bila zadolžena in ker je dolgov več nego premoženja, morala sta gospod in gospodična zapustiti hišo, katero so dolžniki prodali. Gospod in gospodična pa zdaj stanujeta v majhni stanici v sosedovej hiši, pri tleh na desno.“

Zapustila je res z očetom svoje krasne sobe in se preselila v sosedovo hišo.

Snubači so čuvši žalostno novico se veselili, da jim

je bila osoda tako mila in razderla to zvezo, drugi pa so zopet milovali lepo gospodično.

Deset dni je gospodična pričakovala v negotovem upanji; ravno je že z očetom se pogovarjala, da se drugi dan hočeta zopet verniti v svojo hišo nazaj, ko se v veži čujejo terdi moški koraki. Vrata se odpro in v sobo stopi mlad, čverst mladeneč, ki brez vseh ovin-kov očeta poprosi za hčer.

„Zmotili ste se gospod,“ ga zaverne oče, „jaz in moja hči sva zdaj popolnoma revna, zadolžena in vi ste na videz premožen gospod. Vam ne pristuje beračico vzeti v zakon! Kaj bodo Vaši prijatelji in sorodniki k temu rekli?“ „Ali morda menite, da se jaz zavoljo denarja ženim,“ odgovori tuji gospod, „ni mi za premoženje Vaše hčere, ne zato, ker Vas je nesreča tako zelo zadela, tudi ne porajtam, kaj poreko k temu moji sorodniki in zuanci, le roko Vaše hčere, ki jo tako iskreno ljubim, mi zagotovite.“

Oče sprevidi, da boljsega zeta ne more želeti, nego je ta, objame ga ves vesel rekoč: „Preljubi moj zet! Rad Vam dam svojo hčer z vsem svojim premoženjem!“ — „Kaj?“ začudi se mladi gospod, „s premoženjem? vsaj nimate več premoženja. Ko sem danes v Vašej nekdanjej hiši vprašal po Vas, sem zvedel, da ste po nesreči zabredli v dolgove in da zdaj v mali sobi sosedove hiše terpita veliko revščino.“

„To je bila vse le sleparija. Jaz sem ravno tako bogat, kakor prej, in moja hči tudi ni bila nič bolna. Oprostite, da sva poskusila, kateri izmed velikega števila snubačev jo je pripravljen osrečiti. Vi edini ste skušnjo srečno prestali. Zataj Vam izročim svoje edino dete in nadjam se, da bosta srečno živela.“

Kmalu potem je bila poroka. Nestanovitni snubači so se kesali zaradi svoje neumnosti in se praskali za ušesmi; vsi so mlademu ženinu zavidali lepo in bogato nevesto. —

Tako se nekteri ljudje, ki preveč hlepené po posvetnem bogastvu, mnogokrat prevarijo in pusté že skoraj doseglo srečo splavati po vodi, med tem ko iščejo drugo še negotovo.

Smešnice.

* Cesar Ferdinand I. izroči svojemu višemu lovcu, ki je učene može navadno zaničeval, nekega dne mnogo listov, ter mu veli, naj mu iz teh listov kratek izpisek napravi. Ko pa mu lovec odgovori, da ne vé, kako to stvar začeti, zaverne ga cesar: „Pústi tedaj pri miru moje učene može.“

* Neki mož je vselej, ko je mislil k spovedi iti, poprej svojo ženo dobro pretepel. Ko ga nekdo vpraša, zakaj to dela? odgovori: „Kedar preteepam ženo, ni mi treba dosti izpraševati moje vesti; žena mi našteva vse, kar sem celo leto se pregrešil; še celo take reči mi očita, na ktere ne bi se bil nikoli več spomnil.“

* Neki lotarinski vojvoda je duhovnika vprašal, kateri ljudje so najbolj srečni. Duhovnik mu pravi: „Ubogi, ker sveto pismo pravi, da njih je nebeško kraljestvo.“ Vojvoda odgovori: „Tedaj sem veliko njih v nebesa spravil, ker sem veliko njih na beraško palico pripravil.“

* Henrik IV. francozki kralj vpraša plemiča, ki ga ni še poznal, čegav da je? Plemič odgovori: „Sam svoj sem.“ Kralj mu odverne: „ko si sam svoj, imaš pač tepca za svojega gospodarja.“

Razne novice.

Duhovske spremembe v Kerški škofiji.

Prečastiti gospodje stolni korarji: J. Raupl, Gregor Šelander in Andrej Aljančič so imenovani kot svetovalci duhovne sodnije; preč. g. Aljančič je postal ob enem izpraševalec pri farnem konkursu.

Cast. g. Hugo bar. Aichelburg, fajmošter v Špitalu, je imenovan za dekana spodnje Dravske doline.

Fari so dobili: č. g. And. Krainz, faro Lisereg; č. g. Fr. Schneider faro Št. Rupert pri Belaku. — Začasno oskerbujejo č. g. Matija Vedenik faro Kaplo pri Dravi in č. g. Janez Joas faro Nemško Kaplo. — Č. g. Anton Oraš pride za kaplana v Kotarče. — Umerla sta: č. gg. Matjež Čuden, častni korar in dekan v Kapli pri Dravi in Leopold Eizinger, župnik v Nemški Kapli. R. I. P.

Mohorjeve družnike in družnice prijazno opominimo, da je letos in zanjprej že meseca februarja zadnji čas za pristop. Knjige se bodo tiskale samo v toliko iztisih, kolikor bo do 10. marca udov pri družbi oglašanih, naj se toraj družniki blagovolé podvizati z oglasilom pri dotičnih č. gg. poverjenikih.

Janežičev slovenski-nemški slovar, v novem popravljenem in pomnoženem natisu, se v tiskarnici družbe sv. Mohora pridno tiska in bode bajé do meseca julija t. l. gotov. Dozdaj je že 10 pol tiskanih, obsegal pa bode okoli 40 pol.

Občinske volitve na Koroškem. Večina koroške dežele je proti konci zadnjega meseca volila nove občinske odbornike. Volitve v nemških okrajih nas ne zanimajo toliko, tem bolj važen pa je za nas izid volitev v slovenskih okrajih. Tu so bili dozdaj razun dveh ali treh malih občin sami nemškutarski in lažiliberalni zastopi na kermilu. Kakor pa se zdaj sliši in se nam zagotovi, proderli so pri novi volitvi na več krajih narodni možje. Tako so v največje občini na Koroškem t. j. v Doberlivasi, kjer so dozdaj nemškutarski kričaci zvonec nosili, narodnjaki popolnoma zmagali. Enako je tudi v velikej rožeškej občini v zgornjem Rožu, v kateri je izmed 24 novo izvoljenih odbornikov dve tretjini zanesljivih narodnih mož.

Presvitli naš cesar pojde, kakor dunajski listi zagotovijo, 9. februarja t. l. na Rusko v Petrograd cara obiskat. Minister Andrasy in min. svetovalec Hoffmann pojedeta z njim.

Koze ali osepnice se v Ljubljani in v Novem mestu čedalje bolj širijo. Deželna vlada kranjska je zaradi tega v teh mestih šole zaperla do 21. t. m.

Goveja kuga je na spodnjem Stajerskem okoli Konjic, Lutomera in Kerškega že mnogo goved pobrala. Nad 200 bolnih in sumljivih je bilo pobitih. Pokazala se je goveja kuga tudi na Dolnje-Avstrijskem, posebno okoli Dunaja.

Dohodki družbe sv. Mohora l. 1874.

Novi dosmertni udje:

472. Č. g. Korošak, kaplan v Ponikvi gld. 15. —

Letnino so poslali:

Č. g. Soko Jožef, župnik v Št. Andražu " 11. —

Čuk Leopold, farman v Truskah " 4. —

Mohorjevi družniki v Št. Tomažu " 5. —

Č. gg. o. Robida Dragotin 1 gld., župništvo v

Pustrici 1 gld., o. Pihler Peter 1 gld., Škerjanec

Vid 1 gld. 20 kr., Cigale Mat. 1 gld., milostlj.

g. vladika lavantinski 2 gld., Pajtlar Jak. 1 gld.

10 kr., Stimec Val. 3 gld. vkup 11. 30

vkup gld. 46. 30

V Celovcu 10. januarja 1874.

Vabilo na naročbo.

Ponavljamo prijazno vabilo na naročbo „Besednika“ in prosimo, naj ga še dalje podpirajo naši stari prijatelji in mu pot gladijo med prosto ljudstvo, da si še mnogo novih naročnikov pridobi. Do naših pisateljev pa se obračamo s priserčno prošnjo, naj nas blagovolé mnogokrat razveseliti z lepimi in zanimivimi sestavki, uredjenimi z ozidrom na prosto ljudstvo. Pesmi, zanimive povesti (resne in šaljive), kratke novele, pravljice in pripovedke, kratki odlomki iz zgodovine, prirodo- in zemljepisja, zdravilstva itd. bodo nam vselej všeč. Dijake pa prosimo, naj nabirajo med ljudstvom raztrešene in še ne razglašene smešnice in zastavice ter jih nam za natis izročé.

Pervi list Besednika smo poslali še vsem starim naročnikom. Kdor Bes. ne želi več prejemati, naj na zavitek zapiše „retour“ in potem list zopet pošti izročiti.

Zanjprej bo Besednik izhajal okoli 10. vsacega meseca na 8 do 12 straneh sedanje oblike in veljal celo leto 2 gld., pol leta 1 gld.

Nekaj odtisov Besednika l. 1871, 1872 in 1873 imamo še na razpolaganje in ga moremo novim naročnikom vse tri tečaje vkup za 4 gld. 50 kr., vsaki tečaj posamezno pa za 1 gld. 80 kr. poslati.

V Celovcu 10. januarja 1874.

Vredništvo Besednika.

Zahvala.

Predlog, ki ga je vsled 13. lista m. l. stavil odbornik A. E., se je končno rešil in toraj istina, namenjena hčerki Umekovi, od 80 gld. se povišala na 100 gld. Darovali so namreč v ta namen:

13 gld. oni 7 gospodje, imenovani v 13. listu, 2 gld. je dodal visokovredni g. Andrej Aljančič, korar in dekan tukaj, 1 gld. g. Jožef Škerbinc, farni oskerbnik v št. Danielu, 4 gld. pa g. Janez Vidovic, kaplan na Terbižu.

Tem in vsem drugim č. dariteljem izreče v imenu hčerke in njenem varuhu serčno hvalo

Odbor.

Listnica.

Besednikova. Č. gg. J. E. v Lj. Le pridno napredujte! Zadnjič posl. bomo porabili. — L. G. v Š. J. Serčna hvala! Več pismeno. Fr. Št. v Šm. Poslano hvaležno prejeli in se nam zdi jako primerno za naš list. — J. St. v K. Lepa hvala za poslani zgodovinski čertici. Dovolite nam izraziti željo, da bi bili nam odlomki iz slovenske zgodovine še bolj po godu. — F. H. v Š. Bomo radi počakali. List vam pošiljamo dalje. — Slav. čit. v Št. A. Zadnja naročnina, ki smo jo od Vas prejeli, bila je 2 gld. 50 kr. za leto 1872 in potem ne več. Prosimo, preglejte še enkrat Vaše zapisnike.

Častite naročnike, katerim smo po posebnih listnicah naznanili njih dolg, še enkrat prijazno prosimo, naj nam zaostalo naročnino kmalo pošlejo, da ne bomo primorani jih še enkrat na to opomniti.